

ДИСКУСІЙНА РУБРИКА / DISCUSSION SECTION

(Стаття підготовлена в продовження дискусії круглого столу Академії соціального управління: «Гуманітарна компонента в сфері управління, як засіб попередження агресивних проявів у взаємовідносинах українського суспільства з сусідами та попередження фейків в ЗМІ, що компрометують Україну»).

Девіз засідання: «Ефективне використання людського та штучного інтелекту у пошуку шляхів попередження каталітичного поступу до Третьої світової війни, – вимоги трансформаційної держави, учасника світового конфлікту».

УДК 35.01(447)

Б. М. АНДРУШКІВ^{1*}, Л. С. ГОЛОВКОВА², Н. Б. КИРИЧ³, О. Б. ПОГАЙДАК⁴,
О. Б. БОЙКО⁵, О. І. ГАГАЛЮК⁶, Н. А. БОЯРЧУК⁷, К.Є.ХАННУФ⁸

1* д.е.н., професор каф. управління інноваційною діяльністю та сферою послуг, Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, е - mail: andrushkiv.bohdan@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4897-5539

2 д.е.н., професор кафедри "Фінанси, облік та психологія", Український державний університет науки і технологій, e-mail g.liudmila22@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5473-6644

3 д.е.н., професор кафедри менеджменту та адміністрування, Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, е - mail: nkuruch@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7728-9787

4 д.е.н., с.н.с., старший науковий співробітник науково – дослідної частини Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, е - mail: pog.ola77@gmail.com, ORCID:0000-0002-4070-6863

5 к.е.н., докторант кафедри управління інноваційною діяльністю та сферою послуг, Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, е - mail: Ostapboyko@gmail.com, ORCID 0000-0002-2327-5942

6 асистент кафедри управління інноваційною діяльністю та сферою послуг, Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, е - mail: gagaliuk.olya@gmail.com, ORCID 0009-0003-4940-9720

7 аспірант кафедри управління інноваційною діяльністю та сферою послуг, Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, е - mail: nazarb1991@gmail.com

8 аспірант, Український державного університету науки та технологій, e-mail: katerinahann@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7689-9938

ІНТЕЛЕКТ ЯК ЧИННИК ПОПЕРЕДЖЕННЯ АГРЕСИВНИХ ПРОЯВІВ СУСПІЛЬСТВА АБО ГУМАНІТАРНІ КРОКИ ДО ТРЕТЬОЇ СВІТОВОЇ...

Мета. У статті розкрито процес трансформації міжсусідських взаємовідносин в умовах організації воєнного і повоєнного українського суспільства, періодичних змін наукових парадигм їх розвитку. Визначено роль і місце у цих перетвореннях різних форм суспільної діяльності в т.ч. і наукової. Вивчено вплив науки на формування суспільної свідомості з врахуванням як дії об'єктивних так і агресивних чинників. Розглянуто процеси і методи управління обумовлені пост радянськими традиціями волюнтаристичного лобіювання інтересів тих чи інших політичних груп, галузевиків, регіональщиків, одне слово,- зацікавлених сторін. Здійснений аналіз агресивних мотивів, якими керуються суб'єкти наукової взаємодії залежно від рівня їх володіння предметом дослідження, важливими ресурсами ін. **Результати.** За результатами вивчення громадської думки та наявними публікаціями виявлено вектори розвитку інтелектуального потенціалу сучасної парадигми розвитку української науки, та як похідної штучного інтелекту (ШІ), імітацію корисної для суспільства діяльності, стимулювання штучних потреб, що супроводжується, у воєнних умовах, експонентним наростанням, кризових явищ у низці важливих для суспільства сфер його життєдіяльності. Вироблено пропозиції з визначення напрямів удосконалення управління цими процесами. **Наукова новизна.** Обґрунтовано доцільність формування організаційної моделі абсурдності виникнення війн у людському суспільстві. Розкрито руйнівний, для сучасної цивілізації, контент нехтування розвитку високоморальних,

гуманістичних наукових традицій на принципах правди, об'єктивності, історизму, наукового обґрунтування та переорієнтування не тільки на матеріальні блага, а на розвиток національної пам'яті та культурного потенціалу людей. Встановлено необхідність зміни парадигми розвитку, національних і наукових традицій сформованих ще у посттоталітарний період і переорієнтування їх на випереджаючий розвиток запобіжних агресії заходів, використання для цього не лише ІІІ, а і продуктивного культурно-гуманітарного потенціалу.

Практична значимість творчої ідеї полягає у практичних можливостях використання запропонованих розробок і пропозицій у сфері державного управління в воєнний та повоєнний період. Надмірні нагромадження багатств, які мають тенденцію до їх концентрації у вузькому колі олігархів, - суб'єктів економічної діяльності, породжуючи монополістичні тенденції в умовах глобалізованої економіки спрямувавши на задоволення потреб народу можна забезпечити мир і стабільність як у суспільствах та у світі в цілому.

Ключові слова: інтелект, ІІІ, національні традиції, війна, наука, культура, міжсуспільні відносини, фейк, мотив, парадигма, прогрес, сенс, баланс інтересів

Постановка проблеми

В дискусіях про Інтелект, як чинник попередження агресивної поведінки та проявів тероризму окремих суспільств, у більшій мірі, ведуть розмову про ефективність використання інтелекту в налагодженні взаємовідносин між конфліктуючими сторонами. Нині ця тема обмежується дуже вузьким колом дипломатичних проблем залишивши поза увагою масштабні руйнації інфраструктур, економік, вбивства і грабежі, отруєння зовнішнього екологічного середовища.

З посиленнями на колегіальні органи управління одна «особина» може санкціонувати рішення на знищення, народу, нації, держави!

Президент Франції Єммануель Макрон у своєму виступі присвяченому війні між Ізраїлем і Пелестиною, сказав: «Війна має бути без жалю, але не без правил». Висловлювання на перший погляд мудре і не байдуже, але для сучасного демократичного лідера, гуманіста, скромно висловлюючись, не відповідає названим константам. Кожна війна це несправедливість, підступність, кров, убивства, які ніколи, ніким і ніяким законодавством не можуть бути виправдані. У війні попираються релігійні заповіді, що написані для мільярдів людей серед яких християни, мусульмани, буддисти іудеї ін.

Гібридна війна в Україні, яка була розпочата росією в 2014 року з анексії Криму та частин Донецької і Луганської областей, 24 лютого 2022 року, переросла в повний масштаб. Росія атакувала Україну на землі і в повітрі по всій довжині спільного кордону. Для вторгнення на Київщину із наміром захопити столицю була використана територія Білорусі. На півдні російська армія, зокрема, окупувала частину Запорізької та Херсонської областей, а на півночі – райони Сумщини та Чернігівщини.

Повномасштабне вторгнення президент рф володимир путін називає «спеціальною операцією». Спочатку її метою визначали «демлітаризацію і денацифікацію», згодом – «захист Донбасу». А у вересні та на початку жовтня поточного року росія здійснила спробу анексувати частково окуповані Запорізьку, Херсонську, Донецьку та Луганську області. Україна і Захід заявили, що ці дії незаконні. Генасамблея ООН 12 жовтня схвалила резолюцію, яка засуджує спробу анексії окупованих територій України.

Російська влада заявляє, що армія не атакує цивільні об'єкти. При цьому російська авіація, ракетні війська, флот і артилерія щодня обстрілюють українські міста і села. Руйнуванням піддаються житлові будинки та об'єкти цивільної інфраструктури по всій території України, включаючи ядерну енерго систему. Крім цього, відбувається знущання над цивільним населенням, полоненими, журналістами.

Алогічні дії росіян засвідчують низьку інтелектуальну обґрунтованість їх рішень та відсутність посилань у їх підготовці на ІІІ, бо навіть інфотехнології не виправдають жлобізму присутнього у їх діях.

Війна з росією за участі держав партнерів може мати загально-планетарні наслідки, які можуть спровокувати наближення 111-ї світової війни. Водночас питання полягає лише в тому, «чи будуть китайці та росіяни разом з іншими третіми сторонами дотримуватися тих самих правил, що й Вашингтон», каже (не політик), відома кінопродюсерка Ніколь (Шенаген) Шанахан.

Тим часом, війна як відомо супроводжується іншими негативними явищами серед яких:

- не раціональне, але ефективне «спалювання» усіх видів ресурсів і таким чином катастрофічне забруднення зовнішнього екологічного середовища;
- порушення стабільності світової економіки і її складових валюти, фінансів, банківської діяльності т.п.;
- активізація фейкової діяльності, обману, розвитку корупційних явищ;
- безкарність російського тероризму сприяє поширенню необ'єктивних висновків про війну і т.п.

Довідково: крім росії, світовим лідером за кількістю терористичних атак, наприклад, у 2016 році була «Ісламська держава» (1132 атак, у яких загинуло 9132 людини, поранення дістало 7723 людини), далі «Ісламський Емірат Афганістан» або «таліби» (848 атак, загинуло 3583, поранено 3550 осіб), «Аль-Каїда» зі своїми філіалами (539 атак, загинуло 1349, поранено». Загалом у світі щоденно відбуваються чисельні терористичні акти, які ніким не обліковуються, хіба що місцевими органами внутрішніх справ.

Ці та інші обставини обумовлюють актуальність та своєчасність статті. Війна, як відомо є не лише інструментом досягнення певної агресивної мети, з одного боку та інтенсивного «нагромадження», у різних сферах життєдіяльності суспільства, кризових явищ, ігнорування науки, розвитку корупції, з другого боку. Згадані обставини виправдовують необхідність зосереджувати свої зусилля, в першу чергу, на комплексному вивченні наявних проблем, що неухильно нарастають, виявленні причин їх виникнення та пошуку шляхів попередження агресивних дій і послідовного, мирного їх вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Між тим, питання поширення чуток, пліток та фейкової інформації, що є невідомими елементами гібридної війни, негативно позначається на ефективності не лише виробництва, а і психологічній стабільності громадян України в умовах війни, ефективній діяльності господарських суб'єктів, відродження економіки ін.

Необхідно відзначити що ця проблематика частково висвітлена в працях українських і закордонних учених. Зокрема, загостренню соціально-економічних проблем сучасності присвячували в останній час свої праці: французький економіст Том Пікетті, американський філософ Ноам Хомський, економіст Дейлі Герман, американський вчений-еволюціоніст Джаред Даймонд і т.д.

Смисловий аспект соціально-економічних проблем розкривали у своїх аналітичних доробках: французький мислитель Альбер Камю, іспанський філософ Хосе Ортега-і-Гассет. Серед зарубіжних вчених дослідженню цієї категорії приділяється увага у роботах О. Вільямсона, О. Іванова, М. Каstellса, Р. Коуза, Д. Норта, Є. Олейникова, Р. Седегова, Томас Кун, Е. Тоффлера, Ф. Фукуями, Д. Ходжсона та інших [1-10].

Дослідженню проблем відродження національних, інституціональних аспектів цієї проблематики присвячено праці вітчизняних вчених: О. Барановського, Ю. Бараша, І. Бінько, Т. Васильцива, О. Вівчар, О. Власюка, В. Геєця, О. Гненного, Л. Головкової, А. Гречко, А. Гриценка, В. Диканя, М. Єрмошенка, Я. Жаліло, Н. Кирич, В. Компанійця, А. Момота, В. Мунтіяна, С. Мямліна, І. Назаренка, А. Олійника, Г. Пастернак, С. Таранушенка, О. Пасхавера, Д. Прейгера, П. Пригунова, О. Пшінько, І. Рекуна, В. Сичова, З. Стаховяка, О. Сороківська, Г. Сукрушева, В. Тарасевича, А. Ткача, К. Утенкова, В. Франчука, А. Шастітко, В. Шлемко В. Якубенка та інших [1-10].

Тим часом проблематика активізації людського та ШІ інтелекту в Україні, гуманітарного чинника для попередження агресивності і виникнення війни, залишилася за полем зору не лише вітчизняних учених, а й відповідальних від держави осіб і служб. Як результат порушено гермінативний розвиток України, нанесено не поправної шкоди екології.

Для підтвердження наших викладок приводимо окремі цифри з аналітики наслідків (збитків) війни в екологічній сфері. У результаті нападу, в Україні зруйновано інфраструктуру держави, дороги, виведено з ладу енергосистему. Україну покинуло близько 8 млн. найздоровіших, працездатних людей. Промисловість не працює, сільське господарство має проблеми з імпортом зерна, економіка рзбалансована і т.д. і т.п.

Збитки українському доквіллю від війни перевищили \$38 млрд, повідомив 7 грудня 2022 р. Міністр захисту доквілля та природних ресурсів України Руслан Стрілець. За його словами, ця сума ще збільшиться, адже наразі фахівці не мають доступу до окупованих територій та прифронтової зони. Завдання екоінспекторів – коректно задокументувати й обрахувати розмір збитків, щоб отримати репарації від країни-агресора, зазначив Руслан Стрілець.

Рахункова палата України з посиланням на дані оперативного штабу з фіксації екозлочинів РФ повідомила, що розв'язана Росією війна завдала збитків доквіллю України на понад 1,35 трлн гривень (1 трильон 350 млрд гривень). Екологи стверджують, що ця сума не відображає реальної картини. Щодня через лісові пожежі від горіння нафтопродуктів і загоряння промислових об'єктів у повітря потрапляють небезпечні речовини. З початку війни кількість таких викидів перевищила 67 млн тонн.

В Оперативному штабі з фіксації екозлочинів повідомили, що загалом в Україні вже постраждало 3 млн га лісів, а це майже третина лісового фонду держави. Деякі з них втрачені назавжди. Росія перетворила частину українських чорноземів у найбільш забруднені вибухівкою землі у світі. Близько третини території України потребуватиме розмінування, на що знадобиться щонайменше 10 років. Безповоротним є підрив дамби Каховського водосховища.

Виклад основного матеріалу

На фронтах гинуть безневинні цивільні і військові люди. Людський інтелект не може бути байдужим до розвитку цих процесів.

В умовах глобалізації інтелектуального капіталу знання генеруються у всіх куточках світу і переміщуються дуже швидко. Це відбувається під впливом інституційних інновацій, дерегуляції, вільної торгівлі, прав інтелектуальної власності, новітніх технологій ін.

Які ж ознаки має сьогоденне агресивно-військове середовище, яка його роль в розвитку штучного інтелекту до якого воно нині схиляє майбутніх професіоналів, які відбудовуватимуть повоєнну Україну, хоч за результатами оцінювання Всесвітнього економічного форуму 2022 року в недалекій перспективі головними будуть ризики, обумовлені кліматичними загрозами. Та у війні люди гинуть сьогодні, руйнації не припиняються [1-10].

Учені економісти прогнозують, що до 2030 року у світі доведеться перекваліфікувати більше мільярда людей, оскільки робочі місця трансформуються в результаті як війни так і Четвертої промислової революції.

Якщо спроектувати загальні ознаки агресії світового масштабу на Україну, долучити до них нові спалахи пандемії Ковіду-19 і драматичну ситуацію в економіці та суспільстві, викликану розпочатою в 2014 й агресивно продовжену в 2022 році війну рашистів проти нашої країни, то побачимо багатогранну палітру ускладнених умов, у яких перебуває і бореться за своє майбутнє демократична Україна. В цих умовах справді важлива роль належатиме не лише людському, а і штучного інтелекту (ШІ).

Європейські партнери, збройні сили США планують оприлюднити нову доктрину щодо модернізації у довгостроковій перспективі, яка влечатиме, зокрема, використання ШІ та квантових обчислень. Про це повідомив голова Об'єднаного комітету начальників штабів США Марк Міллі під час пресконференції 30 червня 2023 року. Він наголосив, що одним із завдань Сполучених Штатів є оптимізація технологій, зокрема штучного інтелекту, для ведення війни – задля підтримки нинішньої вирішальної переваги армії США. «Ми робимо це не для того, щоб вести війну, а для того, щоб стримати війну великих держав», – наголосив Міллі. Генерал додав, що політика США – на відміну від політики деяких «ворожих країн» – полягає у «забезпеченні того, щоб люди залишалися в циклі ухвалення рішень». Ми повинні переконатися, що модернізуємо наші війська, щоб залишатися домінуючими.

Так діючи, будемо стримувати будь яку потенційну агресію з боку будь якої майбутньої великої держави, яка може загрозувати Сполученим Штатам і нашим інтересам».

У найближчі 10-15 років приблизно одна третина найсучасніших збройних сил світу буде роботизованою, переконаний Марк Міллі [11].

В свою чергу Сунь Цзи, Китайський стратег і філософ каже: «Побачте себе і ворога, і ви виграєте 1000 битв». Штучний інтелект і квантові обчислення зроблять саме це. За його словами, нинішня

робототехніка може реалізувати одну з головних воєнних настанов китайського мислителя Сунь Цзи, автора історичного трактату із військової стратегії «Мистецтво війни». «Штучний інтелект і квантові обчислення зроблять саме це. Ми зможемо бачити себе і бачити ворога набагато більш значущими способами, ніж зараз», – сказав Міллі.

Він також наголошує, що робототехніка відіграватиме все більшу роль у безпілотних літальних апаратах, безпілотних морських суднах і безпілотних наземних транспортних засобах. Генерал нагадує, що вже сьогодні вони стають важливими компонентами чи не кожної армії.

Міллі прогнозує безпілотні військово-повітряні сили та військово-морський флот «без матросів» чи й танк без екіпажу.

В опублікованій 2023 року книзі «Штучний інтелект і бомба» Джеймс Джонсон з Університету Абердіна припускає сценарій ядерної війни в Східно-Китайському морі у 2025 році, спричинену розвідувальними даними зі сторони США та Китаю, керованими штучним інтелектом. Йдеться про помилки програми, схильність штучного інтелекту до гіпербол та небезпеку ситуації, коли люди починають вірити, що машини «думають».

Україна аграрна держава, хоч і має великі перспективи в ракето, машино будівництві, кібернетиці інших галузях.

Згадаймо героя давньогрецької міфології Антея – сина бога морів Посейдона та Геї, богині землі. Свою силу він черпав від землі: поки тримався її, був непереможним. Геракл переміг Антея, піднявши його над головою, тобто відірвавши від землі – джерела його сили. З цього приводу відомий економіст, філософ та науковець Насім Таліб зауважує, що, подібно до Антея, знання теж не можна відокремлювати від землі. Адже більшість винаходів, які приписують тим чи іншим університетам, насправді були отримані шляхом спроб і помилок окремими особистостями, іншими словами, в контакт з землею, тобто з реальністю. Контакт із реальним світом – ось що робить знання (та й будь що інше) цінним.

Відповідаючи на запитання про те, чи його турбує, що контрнаступ України триває надто довго і не демонструє достатнього прогресу, Міллі відповів: «Війна на папері й справжня війна відрізняються. На реальній війні гинуть справжні люди. Справжні люди на передовій, справжні люди у бойових машинах, справжні тіла розриваються від вибухів».

Парадоксальний висновок. Для України війна це гибель людей, руйнації, втрата ресурсів. Для США, ділових партнерів Європи, поки що, територія експериментів. Війна в Україні лише на папері, хоч фінансові ресурси, засоби боєприпаси ін., в значній мірі здійснюються ними.

«Отже, коли комп'ютер каже вам, що ви будете просуватися з такою то швидкістю, можливо, справжня війна може трохи сповільнити це», – сказав Міллі під час розмови у Національному пресклубі США у п'ятницю, 30 червня 2022 р.

Американський науковець, футуролог і популяризатор науки Мічіо Кайку, (фахівець у галузі теоретичної фізики та екології. Обіймає посаду професора теоретичної фізики у міському коледжі та університеті міста Нью-Йорк.) у публікації: «Що чекає людство в майбутньому» [9]. поділився кількома «запаморочливими» прогнозами про майбутнє людства, багато із яких вже реалізуються на практиці. Наведемо кілька «найгарячіших», на перший погляд, фрагментів із публікації Мічіо Кайку:

Ми вступаємо в те, що можна називати наступною золотою ерою освоєння космосу, яка формує нове бачення світу. Наприклад, для Ілона Маска – це створення мультипланетного виду – з'єднання людини і машини зі штучним інтелектом. А для засновника компаній Amazon та Blue Origin Джефа Безоса – це створення системи доставки по типу Amazon, яка з'єднає Землю з Місяцем. Водночас він застерігає, що ми повинні вирішувати сучасні земні проблеми, наприклад, такі, як глобальне потепління, а не тікати в космос?

Парадоксальні висновки. Людський інтелект підказує, значно простіше та економічніше попередити на землі катастрофу, налагодити міждержавні взаємовідносини, раціональне використання ресурсів, попередити війни, чим переселити землян на іншу необлаштовану планету щоб там вижити. Економію ресурсів в результаті попередження воєн скерувати на покращення добробуту, благоустрій.

Ми розширимо можливості мозку і зможемо синхронізувати розум з інтернетом, відправляючи туди спогади й емоції, з'єднати мозок безпосередньо із м'язами нашого тіла.

Ви можете собі уявити, до чого це призведе в майбутньому, коли у нас буде прямий інтерфейс мозок-комп'ютер? Комп'ютерні чіпи будуть коштувати копійки. Ви зможете опинитися всюди і ніде, надівши контактні лінзи. Моргнете – і будете в мережі і знатимете всю інформацію про своїх партнерів, перспективи їх розвитку.

Мічіо Кайку вважає, що ми вступаємо в епоху четвертої хвилі наукових інновацій. Четверта хвиля знаходиться на молекулярному рівні, і це штучний інтелект, нанотехнології та біотехнології. Однак наша мета полягає в іншому.

Окрім футуристичних поглядів американського науковця Мічіо Кайку, вважаємо необхідним звернути увагу на найближчі перспективи розвитку мирного світу, про які йшлося під час 53-го Щорічного економічного форуму, який відбувся на початку 2023 року в швейцарському Давосі.

Існує нагальна потреба, як це відображено у матеріалах Давоського форуму, в тому, щоб лідери скористалися можливістю направити технології на позитивні цілі.

Завдяки постійному вдосконаленню технологій протягом останнього десятиліття вартість сонячної та вітрової енергії різко впала, що зробило відновлювані джерела енергії дешевшими за викопне паливо. За деякими оцінками, перехід від викопного палива до відновлюваних джерел енергії допоможе економікам заощадити 12 трильйонів доларів у всьому світі до 2050 року.

Економічна та геополітична динаміка штовхає глобалізацію до відступу та сприяє фрагментації кіберпростору поряд із конкуруючими політичними блоками. У наступному 2024 році 15 мільярдів пристроїв буде підключено до Інтернету речей (IoT), і очікується, що до 2030 року це число подвоється. Основним рушієм цієї тенденції стане швидке розширення покриття 5G ще в 2023 році, що дозволить використовувати пристрої для швидшого зв'язку та покращення їх загальної продуктивності.

Квантові обчислення, які використовують субатомні частинки для створення нових способів обробки та зберігання інформації, обіцяють стати майбутнім обчислювальною технікою. Завдяки обіцянці працювати на порядок швидше, ніж найкращі процесори, доступна сьогодні квантова технологія допоможе вирішувати складні проблеми за одну мить.

Донедавна технологія редагування генів CRISPR-Cas9, що принесла її розробникам Нобелівську премію з хімії 2020 року, переважно використовувалася як дослідницький інструмент для розуміння важливості конкретних генів і відкриття нових ліків. У 2023 році ми, ймовірно, побачимо розширення редагування генів у медицині, а також в інших секторах, що дасть змогу жити багатомільярдну індустрію та породить складні етичні дилеми.

Парадоксальні висновки. Питання стоїть так. Чому на даний час не відбувається редагування і корекції лідерів агресивних держав? Чому вони не проходять незалежно у діагностику психіки ін.

Доцільно вивчити можливості вживлення чіпів лідерам світових держав з обмеженням агресивних можливостей в т.ч. і початку Третьої світової війни.

Наприкінці 2022 року інтерактивна розмовна модель OpenAI Chat GPT-4 залучила понад мільйон користувачів лише за п'ять днів і викликала нові дебати про можливості та ризики штучного інтелекту. З огляду на те, що в 2023 році витрати на штучний інтелект перевищать 500 мільярдів доларів, адаптивний і генеративний штучний інтелект швидко розвиватиметься. Адаптивний штучний інтелект може постійно перенавчати свої моделі для навчання та адаптації на основі нового досвіду, не потребуючи розробників для його перебудови, що забезпечує швидші та кращі результати.

Щоби не відставати від прогресу у використанні штучного інтелекту, мільйони людей уже встановили у своїх персональних гаджетах (ноутбуках) Chat GPT.

Довідково: ChatGPT отримав безліч схвальних відгуків. Наприклад, одна з авторок британської газети Guardian зазначила, що цей чат-бот згенерував текст, дуже схожий до створеного людиною. Українці офіційно отримали доступ до сервісу генерації зображень DALLE-2 та ChatGPT 18 лютого 2023 р. На той момент чат-бот від OpenAI працював вже майже три місяці й набрав понад 100 млн користувачів зі всього світу.

Цей чат-бот зі штучним інтелектом, прототип якого випустили в листопаді 2022 року. Він може працювати з текстом, програмним кодом, формулами та числами – генерувати все, що йому зададуть.

Про це в інтерв'ю Укрінформу недавно повідомив віцепрем'єр-міністр з інновацій, розвитку освіти, науки та технологій – міністр цифрової трансформації Михайло Федоров: «Наші діти

повинні мати добрі знання про штучний інтелект. Ми внесемо відповідні зміни в шкільну програму. Це невід’ємна частина сучасних інноваційних навичок, що допоможуть їм у майбутньому. ШІ – це безповоротний тренд, який краще очолити, тож, потрібно вчити дітей користуватися ним з початкової школи, адже це може допомогти в майбутньому навчанні та житті загалом. Його можна боятися чи ігнорувати або проаналізувати його сутність та використовувати для покращення власного життя. Доки розвиток цього сегменту лише набирає оберту, є можливість завчасно вивчити технології OpenAI, Google, Microsoft та інші. ШІ буде впливати на ринок праці, і до цього варто бути готовим».

А тепер уявімо собі, що після впровадження згаданих інноваційних звичок людина зможе підлаштовувати під себе, а також створювати тяглість світу, що подобається конкретно їй. У міру занурення людини в цифрове середовище її індивідуальна поведінка ставатиме більш оцифрованою. Це й спровокує відчуження внутрішнього світу людини від неї самої, відсутність свободи призупинить формування людської особистості.

Звичайно, для України на першому місці стоїть питання закінчення війни й закінчення її перемогою над ворогом. На другому – екологічна безпека від радіаційного забруднення, техногенні катастрофи тощо. Ми вже маємо екокатастрофу – підриг дамби Каховської ГЕС і ще багато інших довготермінових негативних екологічних наслідків війни, таких, як: проблема, розмінування тощо. Досвід країн, які опинилися у схожих ситуаціях, показує, що відновлення таких територій та забезпечення стійкого постачання енергії, буде не тільки дорогим, але й тривалим.

Нас у боротьбі за незалежність підтримує світ. За для вирішення питань миру дипломатичними засобами, Президенти Європейських держав зустрічались з президентом росії путіним, але без результатно. Повертаючись до виступу Президента Франції Еммануеля Макрона який, як відомо, був теж присвячений війні між Ізраїлем і Палестинцями сказав: «Війна має бути без жалю, але не без правил». Він теж зустрічався з путіним з українських питань, але ніяких домовленостей не досяг. Невігластво, агресія і терор не сприймають інтелекту. Президент Франції повертався з москви розчарованим. В цьому випадку штучний інтелект сказав би: «Європо, якщо хтось з учасників не розуміє умов «гри», за для попередження ще більших негативних наслідків війни - спільними зусиллям повинен бути нейтралізований або знищений».

Всіх нас хвилює повоєнне відновлення національної економіки. Після перемоги буде мати місце унікальна ситуація, бо, можна сказати, країну потрібно побудувати наново.

Зараз штучний інтелект росії прогнозує, наприклад, подальші удари по українських містах. Але головну роль продовжує відігравати розвідка та інші інструменти, якими традиційно користуються збройні сили. Доведеться встановлювати нові відповідні стандарти, змінювати норми і правила. Тому важливо вже сьогодні розпочати діалог про створення суспільного договору, без якого неможливий новий проєкт майбутньої України.

Довідково: Глобальний ринок ШІ оцінюється в понад 136 мільярдів доларів.

- До 2025 року 97 мільйонів людей працюватимуть у сфері ШІ.
- За прогнозами, протягом наступних 7 років вартість індустрії штучного інтелекту зросте більш ніж у 13 разів.
- 83% компаній стверджують, що ШІ є головним пріоритетом в їхніх бізнес-планах.
- З 2022 по 2030 роки ринок штучного інтелекту зросте в середньому на 38,1%.
- Netflix щорічно заробляє 1 мільярд доларів на автоматизованих персоналізованих рекомендаціях.
- Очікується, що розмір ринку штучного інтелекту зросте щонайменше на 120% з року в рік.
- 48% підприємств застосовують ту чи іншу форму ШІ для ефективного використання Big data.
- 38% медичних працівників використовують комп’ютер для діагностики.

Зазначені цифри демонструють, що ШІ — це вже наша сучасність. З кожним роком взаємодія ШІ з бізнесами, різними сферами життя та людським побутом буде ще тіснішою.

Хтось зараз може уявити собі життя без розумного пошуку в Google? Та, в одночас, виникають інші питання. Яка істота в світі може свідомо використовувати ШІ для руйнації та знищення. ШІ доступне темним силам. Чи не краще щоб ШІ працював не над тим, щоб знищити ворога, а над тим попередити ці негативні явища. Щоб заблокувати ШІ який запрограмований на руйнації і знищення.

Так, за багаточисельними повідомленнями в Інтернеті: «Світ котиться до Третньої світової війни», а «вись зла – знахабніла». Наприклад, таку думку висловив командир штурмової роти батальйону "Айдар" 2014-2015 років, військовий аналітик Євген Дикий, - передає «Еспресо» (Дмитро Гулійчук). Євген Дикий наголошує на важливості, за для перемоги, нарощувати власне виробництва зброї та боєприпасів. Хоч якщо «Третья» вступить в силу, то наші потуги у цій справі не матимуть рішального значення.

З одного боку я радий, - пише він, що Захід нарешті починає потроху звикати до цієї думки, бо для нас це було очевидно ще рік тому. Дискусійний клуб АСУ засвідчує, що пересічні громадяни України інтуїтивно відчували це усі тридцять років. Нарешті на Заході зазвучали голоси, які оцінюють, що загроза достатньо значна, а шанс уникнути великої війни – це зараз бігом до неї готуватися. Бо, в свій час, Холодна війна не переросла у світову, тому що до неї тоді були готові. І тодішня вись зла не ризикнула розпочати велику війну - сказав, розмірковуючи Дикий.

На його думку, країни Заходу «розслабилися» і 30 років не готувалися до війни. Тому і нахабніє нинішня «вись зла» (ймовірно, експерт має на увазі РФ та Іран).

Довідково: Вись зла (англ. Axis of evil) — термін, який вперше використав колишній президент США Джордж Вокер Буш у щорічному зверненні до Конгресу США 29 січня 2002 року, та часто повторював весь період свого президентства, описуючи уряди країн, які звинувачуються у спонсоруванні тероризму, володінні та/або спробах розробити зброю масового ураження.

Якщо Захід тридцять років розслаблявся, то довірливу Україну, США і Європа дозволяли тридцять років росіянам і власним злодіям не лише роззброювати, а і обікрасти до нитки. Нині в'яло, але вживаються заходи для посилення санкційного впливу на агресора.

Нами запропоновано організаційну модель абсурдності виникнення війн в людському суспільстві (барометр війни і миру (вись зла), на прикладі Українського суспільства) див. рис.1. Модель передбачає використання людського (логічного) і штучного (розрахункового) інтелекту для попередження та пом'якшення дії чинників виникнення війни та агресивно-терористичних операцій.

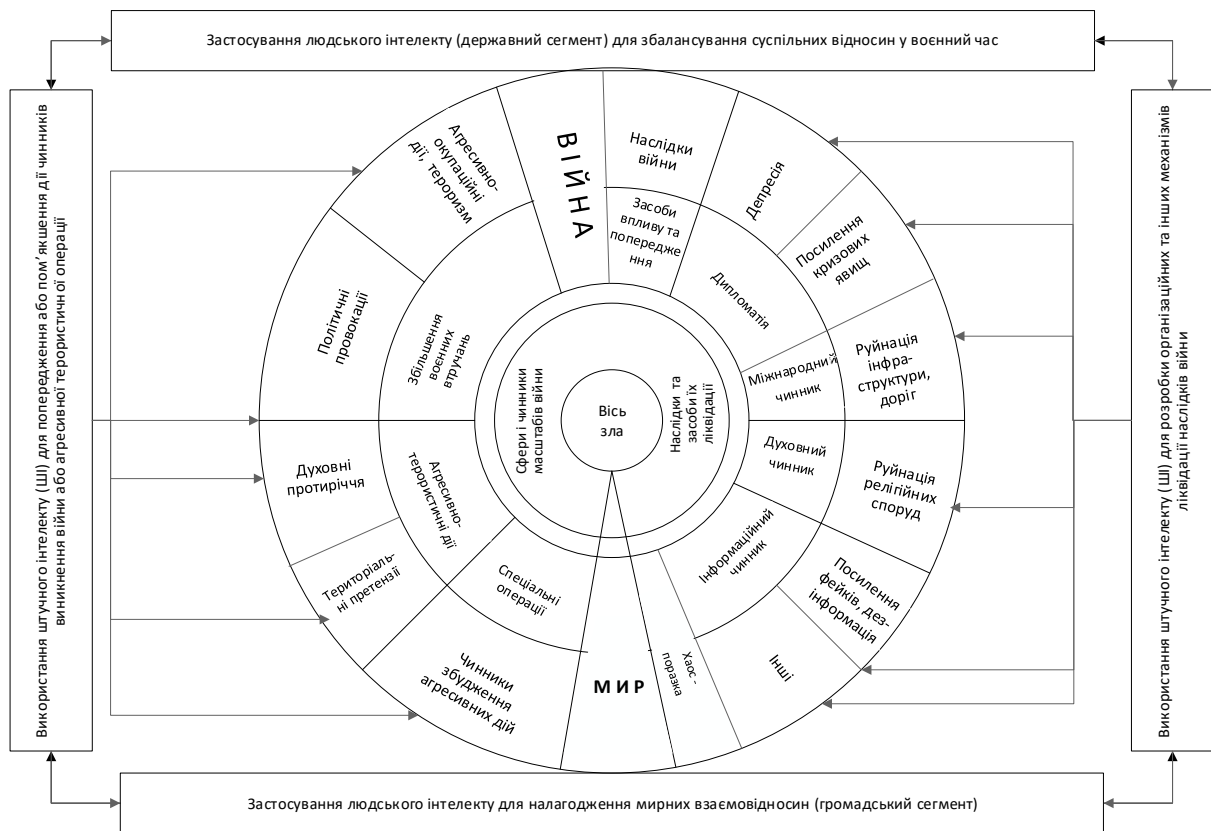

Рис.1. Організаційна модель абсурдності виникнення війн в людському суспільстві (барометр війни і миру або вись зла на прикладі України

Близько 100 компаній-гігантів із США залишили російський ринок через повномасштабне вторгнення в Україну. Про це пані посол України у США Оксана Маркарова повідомила у Facebook. Рішення про повне припинення подальших інвестицій, закриття або вихід з російського ринку прийняли такі гіганти: Microsoft, Apple, PayPal, American Express, Visa, Mastercard, Boeing, Deloitte, Adobe, IBM, Cisco, Intel, Oracle, Ford, Dell, Delta Air Lines, General Motors, McDonalds, Starbucks та багато інших. Кожне рішення компаній залишити ринок країни терориста, яка розв'язала загарбницьку війну і що скоює військові злочини в Україні щодня, є перемогою принципів і переконань над жадібністю. Звичайно що це позитивний, шляхетний крок з боку держави гіганта, але цього не достатньо.

Пропозиції з активізації цієї роботи. Ввести на діяльність корпорацій гігантів з надприбутками, соціогуманітарні та екологічні податки, податки які б урівноважили, збалансували рівень добробуту різних соціальних груп, а перед усього благоустрій територій, екологічний захист, впровадження програмування гермінативного розвитку ін.

Ресурси, що використовується на провокацію війни, її організацію та досягнення сумнівних багатств, скерувати на: науково обґрунтовне гальмування процесів таяння льодовиків, ефективне використання прісної води. Попередження лісових пожеж. Вжити заходів з попередження забруднення повітря. Припинити розширення обезводнених пустель: пустелі покривають близько 22% поверхні суші Землі, вони розташовані там, де сонячне тепло здатне випаровувати з поверхні землі практично всю, що надходить у вигляді опадів воду.

Окремою проблемою є освоєння піщаних, кам'янистих, глинистих та солончакових пустель. Окремо виділяють снігові пустелі в Антарктиді. Антарктида єдина в світі крижана пустеля. Її площа складає близько 14107000 км² та Арктиці. Пустелями зайняті великі простори в Північній і Південно-Західній Африці, Центральній і Південно-Західній Азії, Австралії, на західному узбережжі Південної Америки. Найвідомішими пустелями є Сахара, Гобі, Наміб, Каракуми. Атакама. Салар-де-Уюні Салар-де-Уюні – найбільша у світі сольова пустеля, розташована в Болівії. Кольорова пустеля. Гіпсова пустеля та багато інших.

Висновки

Одним словом, людський, логічний інтелект слід використовувати для визначення стратегії розвитку суспільства. Штучний інтелект доцільно скерувати на вирішення біологічних, соціогуманітарних та науково-технічних задач скерування розумової діяльності людини на гуманізацію її діяльності та удосконалення управління, творення, порятунк від агресії, стихійних лих ін.

В іншому випадку відбудеться гуманітарний дисбаланс і така якість людських характеристик як інтелект перетвориться на антилект, який характеризується зростанням споживацьких нахилів, розвитку корупції. Виникненням войовничо-терористичних формувань, руйнаціями, війнами і кінець кінців самознищенням. Покладатися на «Антилект» безнадійно, волосінь-хамелеон антилект обірветься і суспільство погрузиться (погрязне) в безодню, морок терору, анархії в середовище, в якому правитиме насилля і безлад.

Вихід з становища: засобами інтелекту перетворити «Антилект» безнадійну, волосінь-хамелеон в товстий канат з допомогою якого можна стримати суспільство від падіння у прірву хаосу шляхом висунення на керівні посади, що мають вплив на використання ресурсів і можуть бути використані для власного збагачення тільки після підписки про передачу усіх особистих нагромаджень в користь держави при неефективному управлінні.

В. М. ANDRUSHKIV^{1*}, L. S. GOLOVKOVA², N. B. KYRYCH³, O. B. POHAJDAK⁴, O. B. BOIKO⁵, O. I. HANALIUK^{6*}, N. A. BOYARCHUK⁷, HANNOUF K.⁸

1* Doctor of Economics, Professor, Department of management of innovation and services, Ternopil National Technical University named after Ivan Pulyuy, e-mail: andrushkiv.bohdan@gmail.com, ORCID:0000-0003-4897-5539

2 Doctor of economics, Professor of the Department of Finance, Accounting, and Psychology, Ukrainian State University of Science and Technology, email g.liudmila22@gmail.com, ORCID: orcid.org/0000-0001-5473-6644

3 Doctor of Economics, Professor, Department of Management and Administration, Ivan Pulyuy Ternopil National Technical University, e-mail: nkuruch@gmail, ORCID:0000-0001-7728-9787

4 Doctor of Economics, Senior Research Fellow, Senior Research Fellow, Ivan Pulyuy Ternopil National Technical University, e-mail: pog.ola77@gmail.com, ORCID:0000-0002-4070-6863

5 Candidate of Economic Science, Doctoral student, Department of management of innovation and services, Ternopil National Technical University named after Ivan Pulyuy, e-mail: Ostapboyko@gmail.com, ORCID 0000-0002-2327-5942

6 Assistant, Department of Innovation Management and Services, Ternopil National Technical University named after Ivan Pulyuy, e-mail: gagaliuk.olya@gmail.com, ORCID 0009-0003-4940-9720

7 Graduate student, Department of Innovation Management and Services, Ternopil National Technical University named after Ivan Pulyuy, e-mail: nazarb1991@gmail.com

8 Graduate student, Ukrainian State University of Science and Technology, 49010, Dnipro, Ukraine, e-mail: katerinahann@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7689-9938

INTELLIGENCE AS A FACTOR FOR PREVENTING AGGRESSIVE MANIFESTATIONS OF SOCIETY OR HUMANITARIAN STEPS TO THE THIRD WORLD...

Goal. The article reveals the process of transformation of interneighborly relations in the conditions of the organization of wartime and postwar Ukrainian society, periodic changes in the scientific paradigms of their development. The role and place in these transformations of various forms of social activity, including and scientific. The influence of science on the formation of social consciousness is studied, taking into account both the action of objective and aggressive factors. The considered processes and management methods are determined by the post-Soviet traditions of volunteer lobbying of the interests of certain political groups, industries, regionalists, in a word, interested parties. The analysis of aggressive motives, which are guided by the subjects of scientific interaction, depending on the level of their mastery of the subject of research, important resources, etc., was carried out. **Results.** According to the results of the study of public opinion and the available publications, the vectors of the development of the intellectual potential of the modern paradigm of the development of Ukrainian science, and as a derivative of artificial intelligence (AI), the imitation of activities useful for society, the stimulation of artificial needs, which is accompanied, in wartime conditions, by the exponential growth of crisis phenomena, have been identified in a number of important for society spheres of its life activity. Proposals have been made to determine directions for improving the management of these processes. **Scientific novelty.** The expediency of forming an organizational model of the absurdity of the occurrence of wars in human society is substantiated. The destructive, for modern civilization, content of neglecting the development of highly moral, humanistic scientific traditions based on the principles of truth, objectivity, historicism, scientific substantiation and reorientation not only on material goods, but on the development of national memory and the cultural potential of people is revealed. The necessity of changing the paradigm of development, national and scientific traditions formed in the post-totalitarian period and reorienting them to the anticipatory development of measures to prevent aggression, using not only AI, but also productive cultural and humanitarian potential for this has been established. **The practical significance** of the creative idea lies in the practical possibilities of using the proposed developments and proposals in the field of public administration in the war and post-war period. Excessive accumulation of wealth, which tends to be concentrated in a narrow circle of oligarchs - subjects of economic activity, giving rise to monopolistic tendencies in the conditions of a globalized economy, directed to meeting the needs of the people, can ensure peace and stability both in societies and in the world as a whole.

Keywords: intelligence, AI, national traditions, war, science, culture, intersocial relations, fake, motive, paradigm, progress, meaning, balance of interests

REFERENCES

1. Andrushkiv B., Romanska I. (2011) Marhinalizatsiia i hlobalni nebezpeky ekonomiky. [Marginalization and global economic dangers] Materialy 15-oi naukovoï konferentsii Ternopil'skoho natsionalnogo tekhnichnogo universytetu imeni Ivana Puliua, 14-15 hrudnia 2011 r. Ternopil: TNTU.247 p.
2. Vivchar O.I. (2018) Upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstv: sotsiohumanitarni konteksty [Management of economic security of enterprises: socio-humanitarian contexts]. Ternopil : FOP Palianytsia V.A.474p.
3. Herasymenko R. Fakt-chekinh dlia zhurnalista: sotsmerezhi ta „vkydy” yak perevirka na profesiinist [Fact-checking for a journalist: social networks and "distractions" as a check for professionalism]. Yevropeiska zhurnalistska observatoriia. URL: <http://ua.ejo-online.eu/2065/etyka-ta-yakist/fakt-chekinh-dlia-zhurnalista-sotsmerezhi?print=print>
4. Horban N. Informatsiina viina tryvaie. Top-5 feikiv pro Lviv [The information war continues. Top 5 fakes about Lviv]. Tvoie misto. – URL:http://tvoemisto.tv/news/informatsiyna_viyna_tryvaie_top5_feykiv_pro_lviv
5. Rekun I.I., Tkacha A.A., Radieva M.M. (2013) Osnovni katehorii stanu ekonomichnoi bezpeky. Instytutsionalni peretvorennia v suspilstvi: svitovyi dosvid i ukrainska realnist [The main categories of the state of economic security. Institutional transformations in society: world experience and Ukrainian reality]: materialy VIII Mizhnarodnoi nauko-vo-praktychnoi konferentsii (Melitopol, 13–14 veres-nia 2013 r.). Melitopol: MIDMU “KPU».P. 33-34.
6. Sorokivska O.A. (2016) Upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstv maloho biznesu v umovakh konfliktnykh sytuatsii: innovatsiini pidkhody [Management of economic security of small business enterprises in conflict situations: innovative approaches]: Monohrafiia. Ternopil : FOP Paliannytsia V.A. 382 p.
7. Franchuk V. I. (2015) Teoretyko-metodolohichni zasady ekonomichnoi bezpeky aktsionernykh tovarystv [Theoretical and methodological principles of economic security of joint-stock companies]: monohrafiia. Lviv: Lvivskiy derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav.400 p.
8. Minhazutdinov I. O., Huberskyi L. V. ta in. (2004) «Vis zla» ["Axis of Evil"]. Ukrainska dyplomatychna entsyklopediia: U 2-kh t. K: Znannia Ukrainy.760 p.
9. Haiduk Vitalii, Tykhomyrova Iryna, Pokotylo Viacheslav, Vynohradov Oleksii, Holovkina Nataliia, Kukuruza Oksana. Naukovyi zbirnyk «Reinforce UA. Leksii voiennoho chasu vid svitovykh myslyteliv» ["Reinforce UA. Wartime lectures from world thinkers"]. Uporiadnyk Olena Sypita. Vydannia Kyiv: Samit-knyha. 416 p.
10. Shcho chekaie liudstvo v maibutnomu [What awaits humanity in the future]. URL: <https://investory.news/shho-chekaye-lyudstvo-v-majbutnomu/>
11. V ukrainiskii shkilnii prohrami mozhe z'явиytysia vyvchennia shtuchnogo intelektu [The study of artificial intelligence may appear in the Ukrainian school curriculum]. URL: <https://bomok.com.ua/novyny/v-ukrayinskij-shkilnij-programi-mozhe-z-yavytysya-vyvchennia-shtuchnogo-intelektu/>

Стаття надійшла до редакції: 14.12.2023

Received: 2023.12.14